

ИНДИЙ РЕСПУБЛИКАНЫҢ ПАРЛАМЕНТИЗИНГЕ Н. А. БУЛГАНИННЫҢ БОЛГАШ Н. С. ХРУЩЕВТУҢ ЧУГААЛАРЫ

Н. А. Булганинның чугаазы

Хүндүгү дээрди Дарга!

Парламент кезигүүнөри хүндүгү дээрдилер!

Бо бекти илдерден чүве чугаалаар арганы менде тывысканы дөөм хамыктык мурунда хамык-биле өөрү четиригенни илдериди менде чөпшөөр көрүпөр, мону бодуға узуг аадар кылдыр санап түр мен. (Үргүчүлөдиг адыш часкаашкыны).

Силерини ааларыг наймаларыныг хаматылары-биле ужуражышкына чер болганга биске көргүзүп турар чыгыг болган чүрөктү ханымындан хүзөөп алышкын дөөм оларга болган силерини чазанарга бистин өөрү четириген сагыш-сеткилности илеридер аргалыг болган мен. Индияныг узугуна совет улустун мурундан наймалдыг байырыг болган күзделери дамчыткан бис. (Адыш часкаашкыны). Силерини аалчыларыг бистер шунтувусе Рамада шөгүнге биске байыр чедирген хей-хей чүс мун өнүктүрүп мурунуга ханымы-биле сүрөөдөн турганчыстык дугайын чугаалаарыг күзөөп ийик мен. Илеретинген сагыш-сеткилдин чангыс аайы, шынчымы болган күз Индияныг узугуну илдериде совет улус шынчы болган ак-сеткилдин өнүктүгү дээрин биске кайтамчыг узуг бүзүрөл-биле көргүсөм. Совет кижилер оң наймал өсүрү, ханмааны дөөм боттарыныг талаанын даңгү-ле чүдүдери кылдырар. (Үргүчүлөдиг адыш часкаашкыны).

Бистин улустарымыстыг аразында наймал кайы шагдан бөөр өгөлөө. Барык беш чүс чылдар мурунда силерини чурттарыныг өрктөрүнө Европагы баштайгы корабилдери келерини мурунда-ла орус аян-чорукчу Афанасий Никитин Индияга чоран болган каш чылдарда анаа чурттап база ийи-биле инакшын чораным кайтамчыг чурттуг дугайында бодунуң үзүңгүн шыларгангай чогаалын бижзөө. Ол дөөрге орустарыны «Индияны баштай ажытканы» болган.

Бистин чурттарымыстыг аразында тургустунган харылзаалар чоруту бижыккан болган хөгжөө. Индияныг дугайында ажылдар Россияга үнүп турар апарган. Силерини чурттарымыг дугайында мездери болган билишкенин орус кижилер силерини кайтамчыгтыг литературалардан база билип ап турган. Индий чогаалдарыныг чогаалдарыныг, оң иштинде узуг индий шүлүкчү болган драматург Калидасныг чогаалдарыныг баштайгы огулгалары XVIII чүс чылда-ла Россияга кестүп келген. (Адыш часкаашкыны). Индий элостук чогаалдарыныг огулгалары дараазындагы үеде калбаа-биле илперзөө. (Адыш часкаашкыны).

Бистин чурттарымыстыг аразында харылзаалар болган кайы-каймын өлчөп чорук Россияга Октябрьныг социалистиг Узуг революцияныг тилкөөнүн соонда улам-на бижыккан. Бистин революцияныг чараны улустарыны ден өргөзини болган боттары баш минирини принциптери өске чурттарга, оң иштинде ичкан колоннадыг хамаарылгага турган Индияга калбаа-биле үнелетинген.

Совет кижилер боттарыныг элөөнде колоннадыг дараала удуу, бодунуң чуртунуң хамаарышпас чоруну катан тургузар дөөм силерини узугуларыныг чурт-каны шүдүргү болган эрес-мааларыг демиселди бүтү-ле сагыш-сеткилден күзөп келген. (Адыш часкаашкыны). Ол демиселе индий национал шимчөөшкенин шыларгангай баштычымы Махата Гандиниң идеялары болган удуртулаам узуг ужурудамыг болган билдинтир болгай. (Үргүчүлөдиг адыш часкаашкыны).

Индияга — оң төгүзүңге, культуразына, узугунуң амьдыралыга болган силерини чурттарында боттандырып турар чаартылааларга сонугурга Совет Эвилелин кайтамчыг узугу-биле илеретинип турар. Кузутура, уран-чүдү, эртем болган спорт талааны-биле СССР-ниң болган Индияныг аразында чайгышын чок калбары турар харылзаалар оо дугайын херечелен турар. Бистин чурттарымыг көргүзүңгүн индий кинофильмдер болган совет хоорайларга чоруткан индий делегелер шыларгангай чедижкиниг болган. (Адыш часкаашкыны).

Совет кижилер индий уран-чечен литератураларга база узуг сонугургалын илергей-леп турар. (Адыш часкаашкыны). Рабиндрнат Тагорунуң бистин чурттарымыг каш уда парлап үндүргөн талантлыг чогаалдары ам тускай чыткан чогаалдар кылдыр үнүп турар. СССР-ниң Эртемгер академияны узуг индий шүлүкчү Туаси Дастын чогаалдарын парлап үндүргөн. (Адыш часкаашкыны). Шылгарантай чогаалчы Прем Чандын болган өске-да элөө хей чогаалчыларыг чогаалдарын оңудурган болган парлап үндүргүдөө. Дөөри Нерунуң «Индияны ажытканы» ден мочун орус дыл кырынга үндүргөн, силерини чурттары дугайында хей-хей чаа болган солун чүдүдери совет ромчулчулар оортан билип алганнар. (Адыш часкаашкыны).

Бистин чурттарымыстыг аразында көгүзүп турар культура солчулукуну силерини бурунгу культуранарыны бүтү-ле хей аням хевирлерини совет кижилерге аждыг, делегей цивилизацияга Индияныг салымшыкыны дугайында билишкенин берип, индий узугтуг амыг культураны болган эртем талааны-биле үнелиг чүдүдери биске таныштырып турар. (Адыш часкаашкыны). Оң кайы-хире ужурудамыг болуп турарымыг база ол бүтү угаан-бодал баймышкыныга кайы хире иди берип турарымыг дугайын чугаалаан-да херөө чок боор.

Совет Эвилелин болган Индияны аразында наймалдыг харылзааларыг хөгжүдериңе болган бижылаарыга Индияныг Премьер-Министри Джавахарлал Нерунуң бистин чурттарымыг чоранын көчүгүп узуг херечел илдин берген, совет кижилер анаа илг байыр чедирип турганнар. (Адыш часкаашкыны). Дөөри Нерунуң СССР-ге чоранын бистин узугуруска узуг болган ут-буудурус болушкун болган. Оң чораныныг түнеленде бистин чурттарымыг бот-бодунда хей-хей чүдүдери өөренип ап база боттарыныг кайы-ажылжышкынындан эвөөш өвөө адымтыг чүдүдери тып ап болуп дээрин улам-на билдинтир апарган. (Үргүчүлөдиг адыш часкаашкыны).

Амыг үеде Индияны болган Совет Эвилелин аразында кады ажылдажылга аням-бүрү талааныг характерип болуп турар, культурут харылзаалардан анылга, экономиктиг адыры, а ол ишкан тайбынны бижылаары болган улустар аразыныг дүшүрүгү чорутарын чымчадары дөөм демиселдин айтырыларын хаара тудуу турар. Узустар аразыныг дүшүрүгү чорутарын чымчадарыныг айтырымы элөө тодаргай чугаалаарын күзөөп ийик мен.

Бистин чурттарымыстыг үе-чада болза, кижилер төрөлгөнүн культурут болган материалдыг аргаларыныг кестүп көрбөөн чечетеленишкениңе орукту салып турар узуг чаартылаалары болган аждымышкынымыг үе-чазам болуп турары билдинтир болгай. Бистер шунту оңу барымдаалап бөөр хүдээлелиг бис. Оң-биле кады реалымыг күштерин төгүзүп бурунгау узугунымын чорудулаам келер турар, кижилериниң аждымышкыны улустарга хоралыг кылдыр ажылдар, эртемниг болган техниканыг чедижкиниң, культурут болган материалдыг өркө-үнелиг чүдүдери үргөзүрүнчү, мильон-милдин кижилерин чок кызырынче угаандыр дөөм ордажышкыныныг база херекке албай барып болбас. Ол байдал тайбынныг салым-чөдү дөөм улустарга, парламенти-лерге болган чазактарга оңа харымсалганы оңаа турар. Совет улус болган Совет чазак ол харымсалганы бурун-биле билип турар болган тайбынны база деп-шилгенге камгалаар талааны-биле боттарыныг кылып шылаары бүтү-ле чүдүдери кылып турар. (Адыш часкаашкыны). Бо херекте бистин улустарымыстыг болган бистин чазактарымыстыг орустарыныг карышпай турарымыг ол фактызы бистин совет кижилерини чаагай сеткил ханымышкыны болдуруп турар. (Үргүчүлөдиг адыш часкаашкыны).

Тайбынны бижылаарыныг херөөңе Индияны салымшыкыны совет улус бели-биле үнелет турар. (Адыш часкаашкыны). Индияны, Кыдат Узус Республиканы болган Совет Эвилелин дем каттыштырган күженишкенин түнеленде Кореяга тайбынныг чедип алдыган болган Индий-Кыдат араты өртү сокатынган. Кыдат Узус Республиканы Баттышкан Нацпарламент Органнадында дүрүң бугаар олудун анаа тыпсыр дөөм Индия идеяныг демиселди турар. Күрүнү национал эрге-ажыктарын болган дүрүң бугаар өргөлөрүн барымдаалап турган. Тайван дугайында айтырымы тайбын шиптирлөөрүн Индияны чазам дөтөп турар.

Азия болган Африка чурттарыны баштайгы конференцияны эрттериниң инденторларыны бирөөн Индия болган болган анаа шыларгангай роладу ойноар. Бүтү-ниги тайбынны бижылаарыны, ийи дитерини тайбынны инакшылдыг улустарыны өргөлөрүн болган национал эрге-ажыктарын хандыларыны херөөңе ол конференцияныг ужуру-дузанын үнелет чепсес.

Ам чепселенишкенин элдере бүдүрүнчү кырып турар кайтамчыг хей ачка-хереттерини тайбын тургузушкунун херөөңе ажылаар согула-биле атомнуг болган водородтук чепсекти хоругдар болган чепселенишкенин кызырар дугайында айтырымын талааны-биле Индияны чазамы тургустун Совет Эвилели билер болган ийи-биле чүдүдүтүрүп турар.

Индияны чазамыг шериг-агрессия блоктарын тургузарына узуг, коллективтиг тайбынны болган улустар аразыныг айтырыларын шиптирлөөрүн чепсес болуп чугаалажышкыныныг арганы камгалаарына утланган күжениш-

кинерин Совет Эвилелин улустары ханы хүндүткөл-биле көрүп турар. (Адыш часкаашкыны).

Кайтамчыктыг беш принциптерде үнелетинген совет-индий харылзаалар аням-бүрү социал-политиктиг системаларыг күрүнелерини тайбын кожа-келбээ турарыны болган наймалдыг кады ажылдажылганы болдунар аргалымы дугайында боданын шынчыныг бүзүрели-биле батыккан турар. Ол чугула чүдү улам-на хей талаалжыларын тып турар, ыччангаш улустар аразыныг айтырыларын ам чугаалажышкыныныг арганы-биле шиптирлөөрүнчү удуулашып, бодунуң даштыкы политиказын күшүгүп тургустунган чорударын ам-даа орадажып турар иныг кижилерини хей нуруузу база ол байлаам хүзөөп алып дөөрүнчү идеяны илергейлөөрүн күзөөп ийик мен.

Совет Эвилелин даштыкы политиказы болза, улустар аразына тайбынны болган талааны-биле кайтамчыг хей чүдүдери база делегейде өң-не үнелиг кижилерини даштыкыдан кандыг-даа колгаарышкына узуг, тайбын дөөм идеяны болган чайгышын чок демиселдин политиказы болуп турар. (Адыш часкаашкыны). Бистер бистин узуг башкымыс В. И. Ленинниг чайгышын эрбешпаан, боттарымыстыг политиказын бүтү улустарын хүндүлөөрүн принциптеринге таарыштыр тургустун турар бис, анаа үндөшлөөш бүтү улустар боттарыныг турасоруунга болган эрге-ажыктарына дүшүрүп тускай национал хөгжүдөлүг болуп өргөлүг. (Адыш часкаашкыны).

Бандыг-даа агрессия улустарын иүүрүнчү болган ааларына удуураанышкык, материал талааны-биле кайтамчыг хей чүдүдери база делегейде өң-не үнелиг кижилерини амьдыралын узугуна чедир деп чүвени Совет Эвилели барымдаалап турар. Иччангаш бистер улустар аразыныг маргалаалыг айтырыларын шиптирлөөрүнчү чепсес дөөм дайыны шиптирлөөрүнчү буруу шаап, шиптирлөөрүнчү айтырыларын чугаалажышкыныныг арганы-биле тайбын таарыштырар дөөм туржуп турар бис. (Үргүчүлөдиг адыш часкаашкыны).

Тайбынны инакшылдыг күштерин, оң иштинде Индияны болган Совет Эвилелин ол угаанымында дем каттыштырган күженишкенин таарымчалыг түнелдерини шагда-ла берген болган малагы дөөм күрүнелерини чазактар Баттышканын Женева Чөвүдөл хуралына саадырары болган. Ол чөвүдөл хурал кады ажылдажылганын бугулаа эртен болган улустар аразыныг дүшүрүгү чорутарын чымчадарыныг база дөөм күрүнелерини аразына бугурежир чорукту катан тургузарыныг херөөңе чугула роладу ойноар. Ол чөвүдөл хурал дөөм күрүнелерини даштыкы херектер министрлери чепселенишкенин дүжүрүн, Европаның аймак чок чорук болган Германия, Чөөн болган Барыны чүдүдери аразына харылзааларын хөгжүдөрү чөргөлүг иныг айтырыларын тодаргай чугаалажырыны оңу азыктан.

Дөм күрүнелерини даштыкы херектер министрлерини чокта чаа доозулган чөвүдөл хуралына Совет Эвилели «Женевагы угаан-бодалыны» таарыштыр хедешпаан, ол бүтү айтырыларын талааны-биле дугуруштунган шиптирлөөрүн ты-варын кызыткан.

Анаа хевириниң-даа, иссалыг узугушкынының-даа чепселериниң өгүдөзи боттарыныг келер үеде дөөм улустарын күшүгүп дүвүрөөзини хаймыктырып турар болганы-биле чепселенишкенин дүжүрү дугайында айтырып амыг үеде бүтү кижилер төрөлгөнүнчү оңа узуг кичөөңейип хаара тудуу турары билдинтир.

Совет Эвилели чепселенишкенин дүжүрүнчү база атомнуг болган водородтук чепсекти бүрүң хоругдарыныг көзөдө талаалжымы болуп келген болган болуп артар-даа. (Адыш часкаашкыны). Совет чазак чепселенишкенин дүжүрүнчү айтырымы бодунуң даштыкы политиказыны бирги чөргөлүг согулазы кылдыр санагышпаан, ол согулазы боттандырар дөөм демиселди каш чылдарын дүрүдүдө чорудуп турар. Чепселенишкенин дүжүрүнчү дугайында айтырылган кол чөвүдөл, атомнуг болган водородтук чепсекти хоругдары, чепселенишкенин элдере бүдүрүнчү сокудыры кылдыр көрүп турар бис.

Чаагай тура-сорукту илеретипшаан, чепселенишкенин дүжүрүнчү база атомнуг болган водородтук чепсекти хоругдары чедип алырып орадашышпаан, Совет Эвилели болза, АКШ-тың, СССР-ниң, Кыдат Узус Республиканы, Великобританияны болган Францияны чепсекти күштериниң деңгээлини дугайында айтырымын талааны-биле, а ол ишкан атомнуг болган водородтук чепсекти бүрүң хоругдарыны күшүгүп болуп кырып хуусааларыны дугайында айтырымын талааны-биле барымы таламы күрүнелерини бо чылдын өгөңиде кырып санаалары-биле чөпшөөрөшө. Барымы таламы күрүнелер аярулук чепсекти хоругдарыны мурунда анаа хевириниң чепсес кызырланын дугуруштунган норма-чөвөөнүн 75 хуу хемчөөлүн кызырар турда, ам аярулук чепсекти хоругурунга чөпшөөрөжирини мөдөлөөр. Ол-даа санаады база хүзөөп алган бис.

Оң туржук, ажыл-херек өстөрдөн артык ажыктыг деп дүрүм болган чүдүдү эдербешпаан, Совет чазак бодунуң чепсекти күштеринден 640 муң кижини кызырар деп шиптирлөөрүн хүзөөп алган болган ол шиптирлөөрү амыг үеде колдуунда боттанган, ол чорук улустар аразына бугурежир чорукту тургузарыныг херөөңе чугула боттут салымшык болуп турар.

Бир күрүнениң өске күрүнөжө хевиртен халдашымын бөлдүрбө согула-биле хамаарышкан күрүнелерини девискөөрлөрүнчү контроль албанын тургузуп турган, чепселенишкенин кызырарына база атомнуг болган водородтук чепсекти хоругдарына контролдуң ажыктыг системаны тургузарын бистин санааларымы көрүп турар. Контроль дугайында айтырып чепселенишкенин дүжүрүнчү дугайында кол айтырып-биле холбаштыр шиптирлөөрүнчү ужурут деп чүве биске мырпаны билдинтир. Чепселенишкенин чөгүм дүжүрүдө чөккө чепселенишкенин дүжүрүнчү контроль дугайында айтырымы шиптирлөөрүнчү орадажышкыныныг улустарын угаан-сарымына болган күзө-чүтүдөрүнчү удуураанышкык болуп турар.

Чепселенишкенин дүжүрүнчү база атомнуг болган водородтук чепсекти адурулар дугайында айтырымын чангыс чөргө тапташкындан бурунгаар шимчедир дөөм бистин күженишкенин амында таарымчалыг түнелдерге чедирип келбөөнү көчүгүп харадаңгыч. Чүвениң чөгүм ужуру чүдөл дөөрге, АКШ, Англия болган Франция бо чылдын өгөңиде боттаанын санаалал турган чүдүдери оңа болотары былдаанында болуп турар. Барымы таламы күрүнелер чепселенишкенин дүжүрүнчү дугайында айтырыга хамаарыштыр келер шимчөөшкын кылып, боттарыны мурундагы туруштарында атырар, чепселенишкенин дүжүрүнчү айтырымы боттарыныг чаа санаалары-биле бети дөөрге-ле оң чылдар сонгаар-ламын турар деп чүвени айтыр болган.

Бергөөшкенин тыштып келген-даа болза, Совет чазак атомнуг болган водородтук чепсекти хоругдарын база чепселенишкенин дүжүрүнчү айтырымы шиптирлөөрүнчү чедип алыры мочон сонгаар-даа орадажы. (Үргүчүлөдиг адыш часкаашкыны).

Европага айнал чок чорукту дугайында айтырымын талааны-биле чамдык сагылдыгыларын чугаалаары база күзөөп ийик мен, хүндүлүг дээрди депутаттар. Европа Индиядан мрак турар, иччангажак ол дөөрге, инаа болушкуннар бүтү делегейге каш чүс чылдарын дүрүдүдө саадырары болуп келген делегейин шак иныг рабону болуп. Делегейин бирги болган ийги дайынымы Европага өгөлөөнүн саптырга-ла четчир.

Европага шериг бөдүрлөжиктериниң тургурулары, а Европаның элөө хей күрүнелерини девискөөрлөрүнчү даштыкы шериглерин болган шериг базаларын туруп турарыны ол байламы ол бүтү улустарын дүрүң бугаар дүвүрөөзини төртүдүрүп турар. Шериг блоктарын тургузарыны политиказы оңу дөөри Нерунуң чаа каш уда дөмөкчөп келген ишкан, тайбынчү болган улустар аразыныг дүшүрүгү чорутарын чымчадарыныч өвөө, харын күрүнелер аразында харылзааларын чидгелендеринчү болган келгенде барып дайычө ашар чылдар. Бистер шак иныг бодалдарын барымдаалап турарымы билдинтир болгай. (Адыш часкаашкыны).

Совет чазак болза, шериг блоктарын тургузарыныг политиказына узуг база тургустунган блоктарын узугулар дөөм демиселди турар. Европаның бүтү күрүнелерини, а ол ишкан Американы Баттышкан Штаттарыны киржилгөң-биле Европага коллективтиг аймык чок чоруктуг системаны тургузарын санаалар бис. Эртен чылын-на бистин бөдүрүп үндүргөнүс ол санал барымы таламы күрүнелерин талаанында дадалаашкыныны болдуруп, чүгө дөөрге, олар ол санаады шунт камгалаа согулаарына тургустунган дөөм аяныг Сонгу-атлантика бөлүгүн үрөй бөөр кылдыр көрүп турарар. Иччангаш бистер база НАТО-га кирер күзөлгөнүс илеридеринчү барымы таламы күрүнелер оңу хүдөөрөңөр, иччангаш олар оң-биле НАТО-ну камгалааныг характерип дөөрүнчү дугайында боттарыныг бадты-калдырымын шынчы өвөөнү бугуреткен болган ук бөдүрлөжиктерини кызым халыччак, агрессия бүдүжүн көргүсөөр.

Ол байлааларын, а ол ишкан Сонгу-атлантика бөлүгүн Германия Федералдыг Республиканы кырып тырткан париж дугуружугаларын кылганын барымдаалап, Совет чазак болган Чөөн Европаны өскө-даа күрүнелерини чазактар боттарыны аймык чок чорукун хандырар талааны-биле немей хөмчөлөрүн алып ужурга таварышкан болган бо чылдын чамында Варшава керөөнүнчү ат салган.

Варшава керөөнүн чарганы аргажөктү кырындап болдуңган, ол дөөрге, Барыны таламы күрүнелерини тургустунган хамаарыштыр болдуңган, иччангаш Европаның аймык чок чорукун системаны тургустунары база барымы таламы күрүнелер Сонгу-атлантика керөөнүнчү болган париж дугуружугаларында адырлары биле ол керөөндө ойталаарына белем бис.

Шериг бөдүрлөжиктерини тургузарыны болган калбартырыны политиказы, а ол ишкан даштыкы девискөөрлөрү шериг базаларын тургузары болган артырары улустар аразына бугурежир чорукту тургузарына иди бербей турар болган улустарын тайбын хөгжүдөөнүн орунунга мочонок болуп турар. Оңу барымдаалап Совет Эвилели Кыдаттыг девискөөрлөрүнчү Порт-Артурда болган Финляндияны девискөөрлөрү Порккала-Удта бодунуң шериг базаларын орадажышкыныны, ол ишкан девискөөрлөрүнчү оң кандыг-даа шериг базалары чок. (Адыш часкаашкыны). Бир өвөө даштыкы күрүнелер шериг базаларыг чамдык өскө күрүнелер Совет Эвилелинчү үзөгөрүн эдерең болза, улустар аразыныг харылзааларында дүшүрүп дүт чоруктары улам инаа чымчадарына узуг салымшык болуп болган «Женевагы угаан-бодалыны» боттут херектер-биле бадтыкыл болуп ийик. (Адыш часкаашкыны).

Иччанга-даа чамдык бөдүрлөжиктерин боттарыныг ажил-чорудулаамына «Женевагы угаан-бодалы» эдерең күзөй-ип турарын манаа база дөмөкчөп ашар чүве-дир ийик. Иччанга ол дугайын колдуунда ийи өвөө чурттар кырып турар Муруну-Чөөн Азияны «камгалаанын» дугайында керөөнү бак суралгыг органиацияны калбартырыны болган бижылаарыны орадажышкыныны, ол ишкан Индияны болган Совет Эвилелинчү кызылаарыны чамында, Чөккү болган Ортоагы Чөөн чүкте шериг базаларын өнүккөн турары херечелен турар. Иныг байдал турунда тайбынны болган улустар аразына кады ажылдажылганын дайыныны оңтук чоруктарына оңа серемчиледиг болурун Совет чазак бодунуң хүдөөлгөн кылдыр санап турар.

Чугула айтырыларын бирөөн болза, герман айтырыг: Германия шериг блоктарына кирешсе тайбынны инакшылдык болган демократтыг күрүнелер тургузарыны өртү-биле хөгжүрүп бе аны милитаризмин катан төртүндүрүшкөн болган барымы таламы күрүнелерини шериг бөдүрлөжиктеринчү кырының өртү-биле чоруп бе деп айтырып болуп турар. Каттышкан Германия бирги орук-биле чорутурун Европага болган бүтү делегейде тайбынны эрге-ажыктары неген турар. Ол эрге-ажыктарын барымдаалап, Совет Эвилели герман айтырыг талааны биле бодунуң туржунуң база тодаранын турар.

Сонгу оң чылдарда тургустунган аням-бүрү ниитиле тургузуларын ийи герман күрүнелерин — Герман Федералдыг Республиканы болган Герман Демократтыг Республиканы туруп турарыны боттут фактымы база барымдаалап турар бис. Бистин саналымыс-биле алырга, герман айтырымы шиптирлөөрүнчү болза, хамыктыг мурунда герман улустуң бодунуң херөө болуп, а узуг күрүнелерини согулаамы—тайбын болган демократтыг хөгжүдөөнүн орустарына Германияны каттыжышкыны боттандырарда анаа дулаалары болуп. (Адыш часкаашкыны).

Герман улустуң политиказы, экономиктиг болган культурут амьдыралымын талааны-биле, а ол ишкан тайбынны бижылаар херекке өскө күрүнелер-биле кады ажылдажылганын харылзааларыны талааны-биле ам туруп турар ийи герман күрүнелерин күженишкенин таарыштырып болуп органы — Нишита-герман Чөвүдөдү тургустун дугайында Совет Эвилели санал кырген. Герман айтырымы шиптирлөөрүнчү болган герман улустуң национал эрге-ажыктарына болган Европаның аймак чок чорукту дүшүрүп хөстүг сонгулааларын арганы-биле Германияны каттыштырыны бадталарын тургузарына ол бүтү иди болуп ийик.

Сонгу чартык чылда Совет Эвилелин чазам бугурежир чорукту болган Европага тайбынны бижылаарыны байдалы тургузарына иди болуп элөөн каш чаа чугула бажыныры кылган. Совет Эвилели Югославияны наймалдыг харылзааларын катан тургустун болган чедижкиниг көгүзүп турар. Доктаамы нейтралитеттин орунда кырген Австрия-биле күрүнө керөөн чарымган. СССР биле Герман Федералдыг Республиканы аразына дипломаттыг харылзааларын тургустун дугайында дугурулуга чедип алдыган. Совет Эвилели биле Герман Демократтыг Республиканы харылзааларыны дугайында ГДР-ниң бүрү өргөлөрүн бижылаан херөө чардыган. Совет чазактын ол хөмчөлөрү болуп болула чугаалап турар болган таймырлар хергелеейи турар. (Адыш часкаашкыны).

Бистин үениң оңагай чүдү болза, Азияны чурттарында болган бүтү Чөөн чүкте политиктиг байдалын ханымы-биле өскөрөгөн болуп турар. Чөөн чүштүп улустарыныг өттүн үнгөнүнчү болган политиктиг идеяныг амьдыралчы хандыгыны төгүдүгү узуг чорудулаам болуп турар. Ол чорудулаа добу күш-биле болуп турар, иччангаш оңу сокудыштар күштер чок. Ам Чөөн чүкте болуп турар төгүдүгү узуг бурунгау шимчөөшкенин өскөрбөй аны тоошамы чамдык кижилер орадажып турар-ла. Иччанга-даа ол бурунгау шимчөөшкени бар болган оңтуктуржук делегейин бүтү амьдыралыга дык узуг саадырын чедирип турар болган саадыр чедирер чылал чок.

Шиптирлөөрү узуг күженишкени салыр ашар элөөн каш айтырылар бары Азияда улустар аразыныг амыг байдалын характерлер турар. Чилээ, 1954 чылда Женевага болган конференцияны шиптирлөөрүнчү бугаар Индий-Кыдатта политиктиг таарыштырылганы айтырымы сагыш чөвөлдү турар. Совет Эвилели ол шиптирлөөрүнчү күзөлдөң чедип алып дөөм мочог чөккө демиселер. (Адыш часкаашкыны).

Парламентиниң дөөри депутаттары, иччангаш бистин күрүнелериниң даштыкы политиказында хей чүдүдөр дөмөй болуп турар. Эштинде бис чангыс согула-гаже: улустар аразында дүшүрүгү чорукту кошкадыр, тайбынны камгалаар болган бижылаар, дайыны бөлдүрбөс болган оң чоруктуг чорудуна ийи төрөлгөнүн чылдары, улустарга шөлөөн күш-ажылды болган тайбын өртүшкүдү амьдыралды хандырар согулага чүткүн турар бис. Оң артык чаагай чүве турар болуп бе? Мен бодарыма ол бекке согуламы чедип алып дөөм, бисте улустун чугаалап турары ишкан, билктерини сымарыны алган, күштерин хайыраалайы ашылдар ашар дөөрүнчү бис шунтувусе чөпшөөрөжирин турар бис. (Үргүчүлөдиг адыш часкаашкыны).

Бистин чурттарымыстыг иштики амьдыралының ийи үнелүүн турар согу

ИНДИЙ РЕСПУБЛИКАНЫҢ ПАРЛАМЕНТИЗИНГЕ

Н. А. БУЛГАНИННЫҢ БОЛГАШ Н. С. ХРУЩЕВТУҢ ЧУГААЛАРЫ

Н. С. Хрущевтун чугаазы

Индиянын хей чус чылдарыг эй байлак культураны совет кижилер кайгамчыктыг сонурган турарлар. Индий чогаалчылары хей-хей чогаалдары орус дылда очудурунган. Улут индий чогаалчы болгаш хей-ниити ажыдакчы Рабиндрант Тагорун кайгамчыктыг чогаалдары бистин чуртувуста улуг чедишкенин ачыглатканы турар. (Адыш часкаашкыны).

Бистер култураныг болгаш уран-чүүлүн тазыныга бүгү таламыг болгаш кайбак солжугула дөш техника болгаш эртем чедишкенинриг солжугулазы дөш туржун турар бис. Совет кижилер боттарынын чуртуна бистин индий өнүктүрүшү кээрн кезеде өөрүшкүлү күзөп турарлар. (Адыш часкаашкыны).

Бистин төлөөлөрүбиз сизеринг болгаш сизеринг эвилек хундузөөлөк улуттарынын көргүсөни изиг, найраалдыг үлүк алымын дөш сизерге өөрү четиримени чешээреп көргүр. Индиянын найраалдыг улутунун аас-кежиктиг болурун болгаш чектелген турарын чүрөөниг бүгү ханымыдан күзөп тур бис. (Димиттиг адыш часкаашкыны).

Улут индий улус дегерезин! (Димиттиг, үргүлчүлөдиг адыш часкаашкыны). Индиянын болгаш Совет Эвилелинин улуттарынын найраалды дегерезин! (Димиттиг, үргүлчүлөдиг адыш часкаашкыны).

Бүгү делегейге тайбын дегерезин! (Димиттиг, үргүлчүлөдиг адыш часкаашкыны).

Н. А. Булганиннын болгаш Н. С. Хрущевтун чугааларын хинди дыла очудурунган болгаш парламентиин кижигүнери улуг кичөөлөгү-биле дылзааннар. Хуралды дөргөзгөн турган С. Радхакриш-

Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтун Индияда чоруп турары

КАЛЬКУТТА, ноябрь 29. (СЭТА). Эштер Н. А. Булганин биле Н. С. Хрущев болгаш оларын үлөк кижилер самолет-биле Мадраска Калькуттага ол черини шагы-биле 14 шак турда чед берген.

Барын Бенгалия штаттыг кол министери Б. Ч. Рой, Барын Бенгалияны хоой-лужулуга чөвүленин болгаш хоой-лужулуга хуралынын даргалары, штаттыг чазак кижигүнери, Калькуттага консул корпулу, тус черин хей-ниити организациаларынын болгаш муниципалитетини төлөөлөкчилери залчылары Калькуттага аэродромунга утсаан.

Шериг оркестри СССР-ниң болгаш Индий Республиканын күрүне гимнилерин күөсеткен. Эштер Хрущев биле Булганин хундузөөк таянымынын чысаалынын баары-биле эркен.

Аэродромда кылган тускай индирден штаттыг кол министери Б. Ч. Рой аалчыларга байыр чедирген. Оң чугаазаны болза:

— Бистин хоораймыстың чурттакчыларынын болгаш Барын Бенгалияны улутунун мурунунан бо төгүлүг черге сизерге сеткилдин ханымын байыр чедирип тур мен. Бо хоорай XVIII чус чылдын эгезинде долганар Индияга британ өжедед чери үндештиген төп хоорай турган. Бо хоорайнын кыдыгарында кончук хей улестир бүдүргөлери бар...

— Индияны билип азыр дөш бохунарын чуртунарлар ырак-узак аян-чорукту кылган келген-дир сизер. Силер чутула оң найсаалдыкка өвес, харын чуртун хей-хей чугула черлеринге чорган сизер. Индияны сонгу, муруну, чөөн, барын таламында улустун култураны болгаш чаңчыларын азы-бүрү болуп турарын эскерип көргөн боор сизер, мичалзажок ол азы-бүрү хевирден бистин индий культура деп алап болуру-вус культура тыптын келген. Силеринг бистин хоораймысты келгендер дөш бистин өөрүп четириенинги бүргү-биле илериди аргажок тур. Силерге бүгү чуреткин ханымын байыр чедирип, бистин бөдүн болгаш чыгыс хулаан алычы чөрүвүстү сизерге бараалгадып тур бис.

— Бистин хоораймыска үе-шат эрттирер сизерге таарымчалыг болуп боор деп илереп тур мен.

Н. А. Булганин харыс сөс чугаалаарга, аэродромда чыгылап хей саныг кижилер илг адыш часкаашкыны-биле утсаан.

Н. А. Булганинниң чугаазаны болза: — Эргин өнүктүр! Индиянын төгү-үнгө, оң национал-хосталгалыг шим-чөөшкенин, индий экономиканың болгаш культураның хөгжүлүшүнө чугула ролду ойнаан Бенгалиянын черинге бөгү улуг өөрүшкүлүг келди.

Улут-дүжүттүг ногаан шөлдери, тайбын суураарын болгаш тереп сүлгүг хевирин самолеттан көрүп чорувус. Индия-

нын эң улуг хоорайын — заводтарынын болгаш фабрикаларынын хоойларындын иш шөйлүп үнүп турар Калькуттага көрдүс.

Алдин Бенгалияны байлактары санап чедишкен, мичангаш ам Бенгалиянын улуту ол байлактарын төрөөн чуртунун эрге-ажыктарына бараан болдулар дөш боттарынын тургузуп турар байлактарынын ээи болуп бар чысарына сизеринг-биле кады өөрүп тур бис.

Бенгал улустун ажим-амытыралы-биле, оң чедишкенириг-биле чанында кээп танымдар аас-кежиктиг болдуус. Хамаарышпас Индияны депшалегин сонурга-гал-биле хайгаарат турар Совет Эвилелини хей миллион улутуну эң өки күзөлдери болгаш изиг байыры сизерге чедирип келди.

Индиянын болгаш Совет Эвилелинин улуттарынын найраалды болгаш үргүлчүлөдиг кыдыгарынын болгаш индустриалдыг кыдыгарынын болгаш коммунисттиг партиянын Төп Комитетинге база СССР-ниң Министрлер Чөвүленинге даңгырагалган.

Бо үениң негеделерин буугар туудушкун болгаш архитектура таламы-биле эртемниң кол-кол сорулгаларынын дугайында илеткелди СССР-ниң архитектура академиясынын президентин А. В. Васов кылган.

Архитекторларның ийги Бүгү-эвилек сьездиин

Архитекторларның Бүгү-эвилек сьездин ноябрь 28-те бодунун ажлын Эвилелдер Бажынының Колонналыг залыга уламчылган.

Эргини хуралга совет архитекторларнын бажынынын болгаш сорулгаларынын дугайында СССР-ниң Совет архитекторлар Эвилелиниң баштаар чериниң харымсалгалыг секретары П. В. Абросимов илеткел кылган. Туудушкунун улуг программаны күөсеткени болза, совет улутун, совет архитекторларны, туудушкунуларын болгаш инженерлерин улуг чедишкени деп ол чугаазан. Бир өвө архитектура-туудушкуну практикамыга бажынар төлөөлөкченинги болгаш туудушкуну хоюдунаг методтары негереөөн болза, бо чедишкениер моонда эртык болуп ийги.

Сөөлүгү үеде партия болгаш чазак архитектура-туудушкуну херөөн өдө турганына улуг ролдуг эвөөн каш доктаалдарын үндүргөн, архитектура, телеви-зюшкениде болгаш туудушкунда улус ажим-агылына улуг когарды чедирип, ажим чоннарын чурттага болгаш амдырал-культура байдаларын экижидеринге моонда болуп турган аладалдарын СЭК ТК болгаш СССР-ниң Министрлер Чөвүлени шийтирилди-биле бөрүрү шапкан.

Совет архитекторларның эвилели эртен үеде бодунун ажлын шүгүмчүлөп, анализип чугаазашкылаан, ону шийтирилди-биле өдө турганын болгаш совет архитекторларның чогаалдык дайымын штабы болурун, партиянын болгаш чазактыг тургусуан сорулгалары күөседире чө оларын мобилизастарын илеткелчи сьездин мурунунда Совет Эвилелиниң Коммунисттиг партиянын Төп Комитетинге база СССР-ниң Министрлер Чөвүлениге даңгырагалган.

Бо үениң негеделерин буугар туудушкун болгаш архитектура таламы-биле эртемниң кол-кол сорулгаларынын дугайында илеткелди СССР-ниң архитектура академиясынын президентин А. М. Герасимов сьездине байыр чедирген.

Югославиянын архитекторларында телеграмманы сьездине көчүп дынаткан. Чедишкениг ажимды олар сьездиниң төлөөлөрине күзөп. Оң соода совет хоорай туудушкунуну практикамын болгаш кол-кол сорулгаларынын дугайында совет архитекторлар Эвилелиниң баштаар чериниң секретары В. А. Шварилев илеткел кылган.

Индияда чоруп турар Н. А. Булганин болгаш Н. С. Хрущевка байырыг телеграмманы сьезд улуг сөрүк киришкени-биле хулаан алган. Телеграмманы көчүп дынатканынын соода димиттиг улам чылашкынын адыш часкаашкыны болган. Шупту түрүп келген.

Кежээки хуралга СССР-ниң совет архитекторлар Эвилелиниң ревизия комиссиянын ажимын дугайында ревизия комиссиянын даргазы А. Ф. Шаров илеткел кылган. Сьезд ревизия комиссиянык илеткелди бодулан.

Ноябрь 29-та сьезд бодунун ажлын уламчылган. (СЭТА).

ЮФУР-ну чарлаанының он чылынга совет хей-ниитиниң алдар болдурган байырлыг хуралы

Югославиянын Федеративтиг Улус Республикасын чарлаанының он чылыг ноябрь 29-та совет кижилер дөмдөгдөн. Акыл-думма югослав улустун ол национал байырлыгына тураскаан совет хей-ниитиниң байырыг хуралы Москвада П. И. Чайковский аттыг консерваториянын улуг залында болган. Хей-ниити организациаларынын төлөөлөкчилери-биле, эртемниң кижилери-биле, культураның мастерлери-биле, фабрикаларынын болгаш заводтарынын төлөөлөкчилери-биле чергелештир, аңа студенттер, Совет Армиянын дайынчылары келген.

СССР-ниң болгаш ЮФУР-нун күрүне тутары-биле шимөө консерваториянык улуг залынын сценалына: «Совет Эвилелиниң болгаш Югославиянын улустарынын аразында найраалды болгаш кады ажылдакылга быжыгып, чектелип турду!» деп лозунг турган.

Байырыг хуралды ВЦСПС-тиң даргазын ораакчызы Л. Н. Соловьев ачкан. ЮФУР-нун болгаш Совет Эвилелиниң гимнилерин залга чаңгылап үткен.

Югославиянын Федеративтиг Улус Республикасын чарлаанының он чылыг дугайында илеткелди СССР-ниң Дөди Советиниң Эвилелиниң Советиниң Даргазы П. П. Волков кылган.

Гитлерж эжекечилерге уур югослав улустун кады-дошкун демосиянык олуна Югославиянын Коммунисттиг партиянын улутурагалы-биле Югославиянын Федеративтиг Улус Республикасы канчаар тургустунамын илеткелчи тодаргай чижектерге көргүскөн.

Ханымы Югославия улустур бүдүрүлгениң демосиянык таламы-биле Европанын эң хоюдунаг чурттарынын бирээси турган. Аңаа помещик болгаш капиталист чер эжелеп тергипден, а ол ишкан даштык капитал база тергипден турган. Анык республика революстук ханы чарыктыгарын чорутушпа, дайынын болгаш фашисттиг эжелелдиң таварыштырары балыгарын кимска хуусаанын иштинде экирчкен. Капиталисттиг даргалдын шутт когун үскөн, Югославия хөгжүлгени социализмтиг орунче кярген.

Совет улус болза акыл-думма югослав улустун чедишкенингерге өөрүп, ону сеткилдин ханымын найраалдыг өзү-биле көрүп турар. Совет болгаш югослав улустарын аразында акыл-думма харылаалар кайы шагдан боор алдаржып келген деп А. П. Волков чугаазан.

СССР-ниң болгаш ЮФУР-нун төлөөлөрин белгир чугаазалыкынынын соода эртен чартык чылдын дугурунда ийи улустарынын найраалдыг харылааларын хөгжүдөр дөш шын-на сеткилдин дугайын херешлеп турар хей-хей болушкунулар болган. Парламент төлөөлөрүн аргыштырган база ону херешлеп турар. ЮФУР-нун Эвилелиниң улус скупщиназынын төлөөлери бистин чуртувуса чоруп турарынын үениде оларын совет кижилер чагай найраалдыг өзү-биле утсаан. Бо чылдын октябрыда СССР-ниң Дөди Советиниң төлөөлери хары кылдыр Югославияга чорган. Югославияга совет улустун төлөөлөрүбиз көргүскөн кайгамчык чагай үлөк алымыннын өстөрү-биле дамчыдар берге деп чүвени ол төлөөлөрүн улутуручузу чоран илеткелчи-биле чугаазалар апар мен деп дөмдөгдөн чугаазан. Югослав чазактыг төлөөлөкчилери-биле, оң иштинде республиканың черти болган.

да илеткелди СССР-ниң архитектура академиясынын президентин А. В. Васов кылган. Кежээки хуралга чурттага болгаш амдырал-культура бажынынын чаңгыс аай төлөөлөкченинги болгаш масалаг туудушкуну дугайында илеткелди совет архитекторлар Эвилелиниң баштаар чериниң секретары Г. А. Градов кылган. Польша архитекторларын төлөөлөкчилер Польшаның эртем академиясынын корреспондент-академиктиг профессор Ян Захватовичини сьездиниң төлөөлөр чылы-биле утсаан. Польша Улус Республикасынын архитекторларында совет архитекторларга байырыг ол дамчтан болгаш чогаалдык чедишкенингер болурун оларга күзөп.

СССР-ниң уран-чурмулар академиясынын президентин А. М. Герасимов сьездине байыр чедирген.

Югославиянын архитекторларында телеграмманы сьездине көчүп дынаткан. Чедишкениг ажимды олар сьездиниң төлөөлөрине күзөп. Оң соода совет хоорай туудушкунуну практикамын болгаш кол-кол сорулгаларынын дугайында совет архитекторлар Эвилелиниң баштаар чериниң секретары В. А. Шварилев илеткел кылган.

Индияда чоруп турар Н. А. Булганин болгаш Н. С. Хрущевка байырыг телеграмманы сьезд улуг сөрүк киришкени-биле хулаан алган. Телеграмманы көчүп дынатканынын соода димиттиг улам чылашкынын адыш часкаашкыны болган. Шупту түрүп келген.

ОБЛАСТЫҢ АҢЧЫЛАРЫНДА

ТООРА-ХЕМ. (Радио-биле). «Совет Тыва» кедө ажим-агый артезиин баштаар чери анын сезону эгеленинге холбаштыр диняэринге 88 кижин, а киш аңчыларынга 72 кижин дерип ачкырган. Болхоста парторганизация секретары эш Уэстиктиң редакцияга дынатканы болза:

— Ноябрь 30-ге чедир келген баштайгы аңчылар нитизи-биле 80 муң ажим рублдин олчаны дужааган, млынгы үнелиг аң болуп кишти 400 ажим, дини 15 муңну кириген. Бо чылы аң-ауук байлак болган, келген динчиликер дериткигеш, катап чоруп турарлар. Бистин колхоз сезонда аң-ауук тывымынын планын долдуру болгаш ажыр күөседип шыдаар.

Баштайгы үнүшкүнге бешти чамдык аңчылар дыка хей олчаларыг келген. Чизээ, Дамдын 872 дини, Дарый-кыс 791 дини, 2 киш, Эркетол 45 киш, Хайдан 30 киш өлүргөн. Херөжөн аңчылардан Хувалдай 315 дини, Дахын 240 дини эккеп дужааган, олар ам база катап аңчап чорупкан.

Эрлин районун «Коммунистче орук» кедө ажим-агый артезиин хоочун аңчылар эштер Балчын болгаш Моргал олар чыл бүрүде хей анын өлүрүп, болуңдү төрөон колхоонга хей орулганы кирип турарлар. Олар өрткен чылыг анын сезонуна илдепкейг киришкен акша-биле болгаш хундузөөк бижиктер-биле шаңнаган.

Хоочун аңчылар бо чылдын анын сезонуна база илдепкейг кирип турар. Болхоста хей өлүк орулганы кирип деп социалисттиг чарышка алган бедик хулаангеш олар эрестиг күөсеткен.

Октябрь 18-тен ноябрь 10-га чедир олар 300 дини болгаш 12 киш өлүргөн.

Болхоз баштаар чериниң даргазы эш Шейжун 3 киш болгаш бир бөрү өлүргөн. Бо ишкан олчаны колхоотун эске-даа аңчылары алган. Баштай азтанган колхоочу аңчылар хей олчаныг кээп турар.

Ковч биле Хомушкү, Братчиков биле Ламаш-оол, Бегинаа биле Магарам, Лава биле Херел, Сафронов биле Чүлдү ойнаанар. Бо салымшынарда Рубов, Беркович, Братчиков, Бегинаа, Сафронов, Даваа утканын.

Оңу салымшынарда Хомушкү Берковичке уттурганы-биле, Рубов область чемпионунун бирги чери дөш таблицанын бирги черинде үе берген. Ийги черинде Хомушкү, Ламаш-оол чоруп олар.

Оңу салымшынар-биле азыра, Рубов 8 салымдан 6,5, Хомушкү 10 салымдан 8, Ламаш-оол 11 салымдан 8,5, Братчиков 11 салымдан 8, Аранчын 11 салымдан 7,5, Бегинаа 11 салымдан 7, Магарам 11 салымдан 5,5, Беркович 10 салымдан 5, Даваа 11 салымдан 4,5, Херел 11 салымдан 4, Чүлдү 11 салымдан 3, Калинин 10 салымдан 0,5 салыг алган. Бил-Хем районун шыдыраачы Жулев сөс салымшына 1 бир сан алган, арткай ойнаашкынарны катган чоран.

Херөжөннениң шыдыраа маргылдааныда Котова 6 салымдан 5, Виноградова 7 салымдан 5,5 салыг алган, мурун чоруп турар.

Херөжөннениң шыдыраа маргылдаанын оңу салымшынар болган. Аңаа Рубов биле Аранчын, Беркович биле Хомушкү, Братчиков биле Ламаш-оол, Бегинаа биле Магарам, Лава биле Херел, Сафронов биле Чүлдү ойнаанар. Хомушкү, Рубов, Братчиков, Бегинаа, Чүлдү утканын, а Магарам (Улуг-Хем) биле Даваа (Кал-Хем) хайманшканын. Ламаш-оол (Кал-Хем) биле Беркович (Кал-Хем) өвнү дараанында хүнче сонгарлатканын.

Редитор Д. О. БЕГИН.

ЧАЗАЛГА

Бо чылдын декабрь 1-де үткен «Шып» солунун дертук арында «Областыг шыдыраа маргылдаанында» деп информациянын бирги абзацын ийги фразалык эгелеш ол-ла абзацын төнтүтүңгө чедир мылчаар көчүрүп. Бо салымшынарда Хомушкү (Кызыл) биле Аранчын (Кызыл), Рубов (Кызыл) биле Калинин (Кызыл) биле Херел (Барын-Хемчик), Бегинаа (Сүт-Хөл) биле Сафронов (Чал-Хөл), Чүлдү (Чөөн-Хемчик) биле Жулев (Бил-Хем) олар ойнаанар. Хомушкү, Рубов, Братчиков, Бегинаа, Чүлдү утканын, а Магарам (Улуг-Хем) биле Даваа (Кал-Хем) хайманшканын. Ламаш-оол (Кал-Хем) биле Беркович (Кал-Хем) өвнү дараанында хүнче сонгарлатканын.

Редитор Д. О. БЕГИН.

СССР-ниң улус ажил-агыйын хөгжүдериңиң күрүне чээшкени

(1954 чылда үндүргөн) 1955 чылдын ноябрь 20-де Арзамас хоорайга болган 2-ги тиражынын

НУУРТЭЭР ТАБЛИЦАНЫ

Чээшкенин бүгү разрядтарында серияларын болгаш облигацияларын моон адаанда дугарларына ойнаашкынар таварышканы:

Table with 10 columns: Сериалдары, Облигациялар, Ойнаашканы, Ойнаашканы, Ойнаашканы, Ойнаашканы, Ойнаашканы, Ойнаашканы, Ойнаашканы, Ойнаашканы. Rows list various bond series and their circulation figures.

*) Бо серияны облигацияларын арткай 49 дугарларына 200—200 рублдин ойнаашканын таварышканы.